I sag 78/76

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 er indgivet til Domstolen af Verwaltungsgericht Frankfurt for i den dér verserende sag mellem

FIRMA STEINIKE & WEINLIG, Hamburg

og

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND ved Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 9, stk. 1, 12, 13, stk. 2, 92, 93 og 95,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene A. M. Donner og P. Pescatore og dommerne J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco og A. Touffait,

generaladvokat: J.-P. Warner
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelseskendelsen og de skriftlige indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF's Domstol, kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

1. Sagsøgeren i hovedsagen, firmaet Steinike & Weinlig, Hamburg, indfører fra Italien og tredjelande til Forbundsrepublikken Tyskland citrusfrugtsaftkoncentrater, som ikke er egnede til menneskelig fortæring, men som firmaet forarbejder til basisprodukter for læskedrikindustrien. Firmaet blev af den kompetente forbundsmyndighed i forbindelse med forarbejdningen af det indførte produkt afkrævet en afgift, som var bestemt til at finansiere en »Fonds zur Absatzförderung der deutschen Land-, Forst- und Ernährungswirtschaft«, herefter benævnt afsætningsfonden eller fonden. Denne af-

sætningsfond, der blev oprettet ved en forbundslov af 26. juni 1969 (BGBl. I, s. 635), har til opgave, gennem en myndighed der hedder »Centrale Marketing-Gesellschaft der deutschen Agrarwirtschaft« (CMA), at fremme afsætningen og udførslen af den tyske landbrugs-, skovbrugs- og levnedsmiddelindustris produkter ved at åbne og pleje markeder i ind- og udland. CMA iværksætter fælles salgsfremstød, organiserer messer og udstillinger, foretager markedsundersøgelser osv.

Fonden er efter lovens § 1 en offentligretlig institution og finansieres gennem forbundstilskud og afgifter fra virksomheder inden for landbruget, skovbruget og levnedsmiddelindustrien. Afgifternes størrelse afhænger af de pågældende virksomheders art. Producenter inden for land- eller skovbruget betaler en afgift, der beregnes på grundlag af ejendomsskatten eller efter antallet af kvægenheder; forarbejdningsvirksomheder betaler afgiften »i det til enhver tid snævreste led i afsætningskæden mellem producent og forbruger«. Med henblik herpå fastsætter § 10, stk. 8 i loven af 26. juni 1969 om oprettelse af fonden for de enkelte sektorer (sukkerfabrikker, møllebedrifter, bryggerier osv.) størrelsen af og opkrævningsgrundlaget for de pågældende afgifter. For så vidt angår frugt- og grønsagsektoren bestemmer § 10, stk. 8, litra e, at der af virksomheder, der forarbejder frugter og grønsager, opkræves en afgift på 0,30 DM pr. 100 DM, som indtjenes af ubearbejdede, bearbejdede eller forbearbejdede frugter og grønsager, for så vidt som der ikke ifølge litra d opkræves afgift for disse produkter.

2. Indtil 1972 blev der opkrævet afgifter af frugter og grønsager, som indførtes fra udlandet, hvis de blev videreforarbejdet i Forbundsrepublikken, da de i så fald blev anset for ligeledes at nyde fordel af afsætningsbestræbelserne, men afsætningsfondsloven blev ved lov af 23. marts ændret således, at citrusfrugtsaftkoncentrater fra dette tidspunkt blev undtaget fra afgiften.

3. Det i hovedsagen sagsøgende firma har for den nationale ret bestridt lovligheden af påkravet om betaling af en afgift (20 000 DM for en periode af 19 måneder) med den begrundelse, at denne afgift tjener til finansieringen af en ifølge traktatens artikel 92 forbudt statsstøtte eller udgør enten en ifølge traktatens artikler 9, 12 og 13 forbudt afgift med tilsvarende virkning som told eller en afgift, der medfører forskelsbehandling, hvilket er uforeneligt med traktatens artikel 95.

Verwaltungsgericht Frankfurt, som tvisten er blevet indbragt for, har forelagt Domstolen følgende spørgsmål:

a) Er procedureordningen i EØF-traktatens artikel 93 til hinder for, at en national ret forelægger et præjudicielt spørgsmål vedrørende traktatens artikel 92 og derefter træffer afgørelse om denne bestemmelses anvendelse?

b) Omfatter »virksomheder eller visse produktioner« i EØF-traktatens artikel 92 kun private foretagender eller tillige offentligretlige institutioner uden erhvervsmæssigt formål?

c) Foreligger der en »støtte, som ydes *ved hjælp af* statsmidler«, når den statslige institution selv modtager støtte fra staten eller private virksomheder?

d) Foreligger der en støtte, forstået som modtagelse af en vederlagsfri fordel, også når støttemodtageren selv ikke er en privat virksomhed men en statslig institution, og foreligger der vederlagsfrihed, når den enkelte virksomheds bidrag er ubetydeligt i forhold til summen af samtlige bidrag?

e) Fordrejes konkurrencevilkårene og påvirkes samhandelen mellem medlemsstaterne, når sådanne markedsundersøgelser og salgsfremmende foranstaltninger i ind- og udland, som udføres af en statslig institution, også udføres af lignende institutioner i andre lande i Fællesskabet?

f) Foreligger der en afgift med tilsvarende virknig som told efter EØF-traktatens artikler 9, stk. 1, 12 og 13, stk. 2, når afgiften opkræves ikke på den importerede vare men på det forarbejdede produkt?

g) Foreligger der en forskelsbehandling efter EØF-traktatens artikel 95, når afgifter på »varer fra andre medlemsstater« pålægges ikke ved indførslen men først ved forarbejdningen?

Ifølge forelæggelseskendelsens grunde retfærdiggøres disse spørgsmål ved følgende overvejelser:

Ad a) Ifølge den nationale rets opfattelse er det tvivlsomt, om den i traktatens artikel 93 omhandlede procedureordning, ifølge hvilken Kommissionen skal tage stilling til, om en statsstøtte er forenelig med traktatens artikel 92, medfører, at de nationale domstole afskæres fra at undersøge eller i givet fald at fastslå uforeneligheden med traktatens artikel 92 af en national bestemmelse om ydelse eller iværksættelse af en støtte. Fra et forfatningsretligt synspunkt ville et sådant forbud være betænkeligt, og det er tvivlsomt, om artikel 93 skal fortolkes således.

Ad b) Artikel 92, stk. 1 vedrører støtte »ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner«, således at det skal undersøges, om disse udtryk også omfatter offentligretlige institutioner uden erhvervsmæssigt formål (såsom afsætningsfonden).

Ad c) og d) Artikel 92 forbyder støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler og det må under hensyn til omstændighederne ved det foreliggende tilfælde undersøges, om dette udtryk også omfatter det tilfælde, hvor den institution, som yder støtten, finansieres gennem afgifter fra de virksomheder, som den begunstiger. Foreligger der en støtte forstået som en vederlagsfri fordel, når støttemodtageren er en statslig institution, eller er der tale om en vederlagsfri fordel for virksomheden, fordi denne kun yder et ubetydeligt bidrag i forhold til den fordel, som den opnår fra afsætningsfonden?

Ad e) Den nationale ret nærer tvivl om, hvorvidt en hjælpefond som afsætningsfonden er egnet til — således som artikel 92 kræver — at fordreje konkurrencevilkårene og påvirke samhandelen inden for Fællesskabet, sålænge der eksisterer tilsvarende fonds i de andre medlemsstater.

Ad f) og g) Da bidraget til afsætningsfonden ikke opkræves ved indførslen af det pågældende produkt men ved dettes videreforarbejdning og vedrører en vare, som ikke er fremstillet i Tyskland, ønsker den forelæggende ret at kunne efterprøve, om de i Domstolens retspraksis opstillede forudsætninger for at antage, at der foreligger en afgift med tilsvarende virkning (artiklerne 12-13) eller en intern afgift, som medfører forskelsbehandling (artikel 95), er opfyldte.

Forelæggelseskendelsen af 10. juni 1976 er registreret på Domstolens justitskontor den 2. august 1976.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF's Domstol har sagsøgte i hovedsagen, regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber indgivet skriftlige indlæg.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Skriftlige indlæg i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF's Domstol

1. Kommissionens indlæg

Kommissionen bemærker for det første, at den i overensstemmelse med EØF-traktatens artikel 93 har fået meddelelse om ordlyden af loven af 26. juni 1969 før dennes vedtagelse, og at loven er underkastet den løbende undersøgelse af de støtteordninger, som findes i medlemsstaterne.

— Vedrørende fortolkningsanmodningens antagelse til realitetsbehandling

Kommissionen hævder, uden at bestride at fortolkningsanmodningen kan antages til realitetsbehandling, at den er uden genstand, for så vidt som den vedrører fortolkningen af de materielretlige bestemmelser i artikel 92, stk. 1, da disse bestemmelser som sådanne ikke er bestemt til at fremkalde virkninger i medlemsstaternes retsorden, som kan påberåbes ved de nationale retter.

— Vedrørende de enkelte forelagte spørgsmål

A — Vedrørende spørgsmålet, om procedureordningen i traktatens artikel 93 er til hinder for, at den nationale ret træffer afgørelse om anvendelsen af artikel 92

Kommissionen bedømmer, idet den støtter sig på Domstolens retspraksis (EF-Domstolen, 15. 7. 1964, sag 6/64, *Costa* mod *ENEL*, Sml. 1954-1964, s. 531; EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 120/73, *Lorenz*, Sml. 1973, s. 1471; EF-Domstolen, 19. 6. 1973, sag 77/72, *Capolongo*, Sml. 1973, s. 611), retsstillingen således:

a) Hvis det drejer sig om en »ny støtte«, dvs. en støtte som er indført efter traktatens ikrafttræden, har de nationale retter kun kompetence til at undersøge, om støtten er blevet indført i overensstemmelse med den i artikel 93 indeholdte kontrolprocedure eller ved de i medfør af artikel 94 udstedte forordninger, og, hvis dette ikke er tilfældet, til at fastslå, at den støtte, som er indført i strid med nævnte procedure, rammes af et umiddelbart gældende forbud, som kan påberåbes ved de nationale retter.

b) Hvis det drejer sig om en eksisterende støtte, dvs. en støtte som er blevet indført *før* traktatens ikrafttræden, eller hvis det drejer sig om en efter dette tidspunkt, men under iagttagelse af den i artikel 93 foreskrevne kontrolprocedure, indført støtte, kan uforeneligheden af sådanne former for støtte med artikel 92 ikke længere hverken fastslås af de nationale retter eller gøres gældende for disse, medmindre den af Kommissionen gennemførte løbende undersøgelse har ført denne til at træffe beslutning om, at den pågældende medlemsstat skal ophæve eller ændre nævnte støtte.

c) Af Domstolens grundsætning om ikke at »efterprøve grundene til og formålet med fortolkningsanmodningen« (dom af 15. 7. 1964, *Costa* mod *ENEL*, Sml. 1954-1964, s. 535) kan imidlertid udledes den følgeslutning, at en national ret ikke kan hindres i at indhente en præjudiciel afgørelse vedrørende artikel 92 eller i almindelighed vedrørende en bestemmelse, som ikke har direkte virkning. Sådanne spørgsmål er dog uden genstand. Det vil især forholde sig således, når de vedrører gyldigt indførte støtteforanstaltninger, som er undergivet den løbende undersøgelse af de eksisterende støtteordninger, dvs. i et tilfælde, hvor det fremgår af artiklerne 92-94, således som de er blevet fortolket af Domstolen, at et søgsmål, der tilsigter en anvendelse af bestemmelserne i artikel 92, ikke vil kunne anlægges ved den nationale ret.

d) Af ovennævnte grunde vil Kommission kun subsidiært tage stilling til spørgsmålene vedrørende den materielle fortolkning af artikel 92 og besvare spørgsmålene b), c), d) og e).

B — Vedrørende den materielle fortolkning af artikel 92

Spørgsmål b)

Ifølge Kommissionen er begreberne »virksomheder« og »visse produktioner« i artikel 92 uafhængige af de retlige former, som de er indlejret i. I det foreliggende tilfælde rejser spørgsmålet om den retlige klassificering af afsætningsfonden sig så meget desto mindre, som den ikke modtager støtte til egen fordel men til begunstigelse af virksomhederne og produktionerne inden for tysk landbrug og levnedsmiddelindustri.

Spørgsmålene c) og d)

Ved besvarelsen af disse spørgsmål må der først, som ovenfor angivet, sondres

mellem den endelige støttemodtager og den myndighed, som forvalter og som den første modtager støtten. Støttens lovmæssighed skal bedømmes ud fra førstnævntes standpunkt. Desuden er det med henblik på artikel 92, stk. 1 af ringe betydning, om de anvendte »statsmidler« hidrører fra det »almindelige budget«, fra særlige formålsbestemte afgifter eller fra bidrag, som er foreskrevet ved en myndighedsretsakt (dom af 25. 6. 1970, sag 47/69, *Den franske Republik* mod *Kommissionen,* Recueil 1970, s. 487); dom af 2. 7. 1974, sag 173/73, *Den italienske regering* mod *Kommissionen,* Sml. 1974, s. 709).

Selv om afgiften i det sidstnævnte tilfælde undtagelsesvis nøjagtigt modsvarede fordelen, står det dog fast, at det var den statslige intervention, som gjorde det muligt for modtagerne at »hjælpe sig selv«, og artikel 92 er derfor anvendelig.

Spørgsmål e)

Anvendelsen af traktatens artikel 92 udelukkes ikke på grund af det forhold, at der i andre medlemsstater eksisterer tilsvarende myndigheder for forvaltning og ydelse af støtte.

Under hensyn til de mellem medlemsstaterne bestående forskelle i produktionsstrukturer vil en og samme støtte kunne have meget forskellige virkninger for konkurrencevilkårene. Medlemsstaterne kan under ingen omstændigheder gribe til selvhjælp og indføre tilsvarende eller lignende støtteforanstaltninger.

C — Vedrørende fortolkningen af bestemmelserne om forbud mod afgifter med tilsvarende virkning som told og indenlandske afgifter, som medfører forskelsbehandling

Spørgsmålene f) og g)

Spørgsmålet vedrører fortolkningen af artiklerne 9, stk. 1, 12 og 13, stk. 2 og drejer sig om, hvorvidt den omtvistede afgift skal anses som en afgift med tilsvarende virkning som told.

Kommissionen henviser vedrørende dette og det under litra g) rejste spørgsmål (som angår traktatens artikel 95) for det første til Domstolens retspraksis, ifølge hvilken en bestemt afgift ikke samtidig kan udgøre en afgift med tilsvarende virkning som told og en intern afgift, da disse to begreber gensidigt udelukker hinanden.

Selv om den i dommen *IGAV* af 18. juni 1975 (94/74, Sml. 1975, s. 699) fastlagte definition af en afgift med tilsvarende virkning — således som generaladvokat Roemer har anført det i sit forslag til afgørelse i sagen 29/72, *Marimex* (Recueil 1972, s. 1324) — indbefatter det afgørende kendetegn, »at afgiften opkræves på grund af overskridelsen af grænsen, og at overskridelsen af grænsen er den egentlige årsag til opkrævningen«, kan dette krav ifølge Kommissionens opfattelse dog også være opfyldt, når de indførte varer efter overskridelsen af grænsen rammes af en økonomisk afgift ved deres forarbejdning. Dette gælder især, hvis det indførte produkt — som i det foreliggende tilfælde — ifølge sin natur er bestemt til forarbejdning, og hvis tilsvarende indenlandske produkter ikke rammes af afgiften ved deres forarbejdning. Kommissionen anser det dog under ingen omstændigheder for tvivlsomt, at den inden for rammerne af afsætningsfonden indførte afgiftsordning falder ind under området for de interne afgifter ifølge artikel 95, således som denne artikel blandt andet er blevet fortolket ved den ovenfor anførte dom IGAV.

Kommissionen henviser dog til, at ifølge Domstolens retspraksis (EF-Domstolen, 19. 6. 1973, sag 77/72, *Capolongo,* Sml. 1973, s. 611; EF-Domstolen, 18. 6. 1975, sag 94/74, *IGAV,* Sml. 1975, s. 699) kan en afgift, der principielt skal anses som en intern afgift, klassificeres som en afgift med tilsvarende virkning som told, hvis den — skønt ligeligt opkrævet for

indenlandske og indførte produkter – på en særlig og udelukkende måde kun anvendes til at begunstige indenlandske produkter.

Anvendelsen af artikel 13 på sagsforhold, der normalt falder ind under artikel 95, må imidlertid indskrænkes til det »snævert afgrænsede tilfælde af væsentlig omgåelse af loven«, da sondringen mellem de forskellige anvendelsesområder for artiklerne 13 og 95 ellers vil blive udvisket.

Kommissionen tvivler på, at det drejer sig om afgifter med tilsvarende virkning som told. Det er ikke tilstrækkeligt godtgjort, at den omtvistede afgift udelukkende er til fordel for tyske produkter, og der består tvivl om, hvorvidt der foreligger en tilstrækkelig identitet mellem på den ene side de indenlandske og de indførte produkter, som rammes af afgifter, og på den anden side de indenlandske produkter, som har fordel af fondens virksomhed.

For så vidt som afgiften ikke er en afgift med tilsvarende virkning som told, må det antages, at det drejer sig om en intern afgift ifølge artikel 95. Kommissionen bemærker, at det i så fald også må undersøges, om denne afgift ikke medfører forskelsbehandling af den grund, at provenuet fra afgiften udelukkende er til fordel for de indenlandske produkter.

Hvis det drejer sig om en intern afgift, som medfører forskelsbehandling, og som derfor er uforenelig med artikel 95, står den nationale ret efter Kommissionens opfattelse over for et vanskeligt problem.

Ifølge dommen i sagen *Lück* af 4. april 1968 (sag 34/67, Sml. 1965-1968, s. 515) tilkommer det i disse tilfælde de nationale domsmyndigheder at afgøre efter deres egen nationale ret, om en afgift, som er uforenelig med artikel 95, skal erklæres for ulovlig i sin helhed eller blot nedsættes til det afgiftsniveau, som pålægges tilsvarende nationale produkter. Hvis den sidstnævnte løsning er hjemlet efter tysk ret, kan der i et tilfælde, hvor forskellen mellem den afgift, som rammer indenlandske produkter, og den afgift, som rammer indførte produkter, skyldes, at provenuet fra afgiften udelukkende anvendes til fordel for indenlandske produkter, spørges, hvorledes »virkningen af den fordel, som tillægges nationale produkter«, skal beregnes. Ifølge Kommissionen er dette en umulig opgave, således at den nationale ret vil se sig nødsaget til at erklære ordningen i sin helhed for uforenelig med artikel 95.

Kommissionen foreslår, at spørgsmålene fra Verwaltungsgericht Frankfurt besvares således:

1) Bestemmelserne i artikel 92 har først virkning i medlemsstaternes retsorden, således at de kan påberåbes for de nationale retter, når de er blevet konkretiseret gennem de i artikel 94 fastsatte retsakter af almindelig rækkevidde eller gennem beslutninger i de i artikel 93, stk. 2 omhandlede enkelttilfælde.
2) Klassificeringen af en afgift som en afgift med tilsvarende virkning som told i betydningen af traktatens artikler 9, 12 og 13, stk. 2 udelukkes ikke ved den blotte omstændighed, at afgiften ikke rammer det indførte produkt ved indførslen men ved dettes forarbejdning, for så vidt som samtlige betingelser for anvendelsen af disse bestemmelser er opfyldt.
3) Inden for rammerne af traktatens artikel 95 skal der ligeledes tages hensyn til sådanne interne afgifter, som først rammer varer hidrørende fra andre medlemsstater ved deres forarbejdning.

2. Indlæg fra regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland

Spørgsmål a)

Ifølge regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland begrænses den nationale rets beføjelse til at indhente præjudicielle afgørelser efter EØF-traktatens artikel 177 ikke ved procedureordningen i EØF-traktatens artikel 93.

Verwaltungsgericht ønsker at vide, om EØF-traktatens artikel 92 afføder subjektive rettigheder for private, dvs. om bestemmelsen er direkte anvendelig. Ifølge regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland må der sondres efter, om det drejer sig om:

1) støtte, som er indført, uden at procedurereglerne i artikel 93 er blevet iagttaget; 2) støtte, som er erklæret lovlig; 3) støtte, som er blevet forbudt ved en lovmæssig procedure.

For så vidt angår det førstnævnte tilfælde fremgår det af Domstolens retspraksis, at forbudet mod ydelse af støtte gælder umiddelbart og afføder rettigheder for private, som de nationale retter skal beskytte.

Denne direkte virkning af artikel 93 betyder, at den nationale dommer skal undersøge, om en foranstaltning opfylder begrebet støtte, således som det anvendes i artiklerne 92 og 93.

Den nationale dommer skal i dette tilfælde fastslå uforeneligheden af støtten, hvilket forudsætter, at den direkte virkning af artikel 93, stk. 3 in fine til en vis grad medfører anerkendelse af en direkte virkning af traktatens artikel 92.

Når derimod en støtte er blevet lovmæssigt indført og anerkendt af Kommissionen som forenelig med traktaten, eller Kommissionen har forbudt støtten, kan private ikke påberåbe sig den direkte virkning af artikel 92.

Således vil det forholde sig, når det drejer sig om en støtteordning, som eksisterede ved traktatens indgåelse, og som endnu ikke er blevet ophævet, eller om en støtteordning, som af medlemsstaten lovmæssigt er blevet anmeldt efter indgåelsen af traktaten, og mod hvilken Kommissionen ikke har rejst nogen indvendinger, eller endelig om en støtteordning, som Kommissionen ganske vist har påtalt, men som medlemsstaten har ændret i overensstemmelse hermed.

Anerkendelsen af en direkte virkning i disse tilfælde vil nødvendigvis medføre, at den nationale ret autonomt afgør foreneligheden af støtteordninger, som er blevet godkendt af Kommissionen. Den nationale ret kommer således til at varetage beføjelser, som ved traktaten er tillagt Kommissionen.

Regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland foreslår, at det første spørgsmål besvares således:

1) Ingen regel i traktaten er til hinder for, at den nationale ret i medfør af EØF-traktatens artikel 177 anmoder om en præjudiciel afgørelse vedrørende artikel 92.
2) EØF-traktatens artikel 92 begrunder ikke, i det tilfælde hvor en national støtteordning indføres eller opretholdes under overholdelse af artikel 93, nogen ret for private, som de nationale retter skal beskytte.

Spørgsmål b)

Regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland bemærker for det første, at spørgsmål b) såvel som spørgsmålene c), d) og e) efter dens mening er uden genstand, fordi artikel 92 ikke gælder direkte. Forbundsregeringen ønsker dog i korthed, at tage stilling til disse spørgsmål.

Den tyske regering henviser under besvarelsen af spørgsmål b) til, at hverken den retlige form eller det erhvervsmæssige formål er afgørende kriterier for fortolkningen af begrebet »virksomheder« i artikel 92; det afgørende element er derimod den stadige forfølgelse af økonomiske mål, som også kan forekomme hos en offentligretlig institution uden erhvervsmæssigt formål.

Spørgsmål c)

Regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland hævder for så vidt angår spørgsmål c), at betingelsen »ved hjælp af statsmidler« er opfyldt, ikke blot når støtten hidrører fra budgetmidler, men

også når staten tilvejebringer midlerne på kapitalmarkedet eller gennem parafiskale afgifter.

Spørgsmål d)

Regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland anfører, at den omstændighed, at støttemodtageren er en statslig institution, ikke udelukker, at der foreligger en støtte i betydningen af EØF-traktatens artikel 92. Imidlertid gør den af lovgiver valgte finansieringsform, nemlig den obligatoriske betaling af afgifter, ikke afsætningsfonden — som er en autonom institution inden for landbrugsøkonomien — til en støttemodtager ifølge EØF-traktatens artikel 92.

Spørgsmål e)

Det er ifølge regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland uden betydning for bedømmelsen af, om en statslig foranstaltning fordrejer konkurrencevilkårene ifølge artikel 92, at der gennemføres tilsvarende foranstaltninger med samme virkning i Fællesskabets andre medlemsstater. Det kan imidlertid ikke antages, at de af en statslig myndighed gennemførte markedsundersøgelser og salgsfremmende foranstaltninger påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne og fordrejer konkurrencevilkårene, når denne myndigheds virksomhed er til fordel både for indenlandske og for udenlandske producenter.

Spørgsmål f)

Regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland anfører vedrørende spørgsmålet, om en afgift, som ikke opkræves på den importerede vare men ved dennes forarbejdning, kan udgøre en afgift med tilsvarende virkning som told, at de omtvistede afgifter efter dens opfattelse ikke kan klassificeres som afgifter med tilsvarende virkning som told. Ifølge dommene *Capolongo,* 77/72, og *IGAV,* 94/74, kan der kun foreligge en afgift med tilsvarende virkning som told ved en intern afgiftsordning, som ikke medfører forskelsbehandling, for så vidt som der foreligger konkurrence mellem de produkter, som rammes af afgiften, og dem, som har fordel heraf, og for så vidt som der foreligger en *særlig* konkurrencefordel for de indenlandske produkter.

Men for så vidt angår afsætningsfonden tjener provenuet fra den afgift, som forskelsløst rammer indført og indenlandsk frugt og grønsager, til at fremme salget af forarbejdede produkter, som er blevet fremstillet i Tyskland af indenlandsk og indført frugt og grønsager. Den fra afgiften hidrørende fordel vedrører således ikke den indenlandske råvare, som konkurrerer med det indførte produkt.

Spørgsmål g)

Vedrørende spørgsmålet, om der foreligger en forskelsbehandling efter traktatens artikel 95, når afgifter på varer fra andre medlemsstater pålægges ikke ved indførslen men først ved forarbejdningen, bemærker regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland, at anvendelsen af forbudet i traktatens artikel 95 forudsætter en forskelsbehandling på det samme produktionstrin for de indenlandske og de indførte produkter, som rammes af afgiften. Spørgsmål g) fra Verwaltungsgericht Frankfurt bør derfor besvares således:

— Der foreligger kun en ulige afgift, som medfører forskelsbehandling af importerede produkter ifølge EØF-traktatens artikel 95, når de med disse konkurrerende indenlandske produkter, men derimod ikke de indenlandske forarbejdningsprodukter, er underkastet en lavere afgift.

3. Indlæg fra firmaet Steinike & Weinlig

Sagsøger i hovedsagen henviser til, at selv om den foreliggende sag fremviser lighedspunkter med allerede afgjorte sager, adskiller den sig dog fra disse, fordi sagen vedrører et indført produkt, som er omfattet af den fælles markedsordning for produkter forabejdet på basis af frugt og grønsager (forordning nr. 865/68 af

28. 6. 1968, EFT 1968 (I), s. 217; org.ref. JO L 153 af 1. 7. 1968, s. 8).

Spørgsmål a)

Ifølge sagsøger i hovedsagen bør dette spørgsmål besvares bekræftende. Hvis en national ret mener, at en statsstøtte krænker EØF-traktatens artikel 92, selv om Kommissionen ikke har grebet ind herimod i medfør af EØF-traktatens artikel 93, lader det sig ikke forene med retsstatslige overvejelser, at retten skal være forpligtet til at anse denne støtte for lovlig.

Den må tværtimod anses for at være berettiget til at indhente en præjudiciel afgørelse vedrørende EØF-traktatens artikel 92 og derefter anvende denne bestemmelse ved bedømmelsen af national ret. Det i hovedsagen sagsøgende firma tilføjer, at selv om spørgsmålet vedrørende den direkte virkning af artikel 92 ikke er blevet forelagt af den nationale ret, må det dog anerkendes, at forbudet i artikel 92 har en direkte virkning gennem artikel 12 i Rådets forordning nr. 865/68. Artikel 12 gælder direkte og har ved alene at henvise til artikel 92 tillagt denne en direkte virkning. Desuden har det sagsøgende firma gjort gældende under hovedsagen, at der foreligger en krænkelse af EØF-traktatens artikel 93, stk. 3: den tyske lov af 26. juni 1969, som blev offentliggjort i Bundesgesetzblatt (lovtidende) den 28. juni 1969, er først blevet meddelt Forbundsrepublikken Tysklands faste repræsentation den 4. juli 1969. Det i hovedsagen sagsøgende firma er ubekendt med, om denne lov senere er blevet meddelt Kommissionen, men loven har i alt fald ikke længere kunnet meddeles som »påtænkt foranstaltning«.

Spørgsmål b)

Det af Verwaltungsgericht Frankfurt under litra b) forelagte spørgsmål er uden betydning, fordi afsætningsfonden ikke selv foretager salgsfremstød eller markedsundersøgelser men derimod i henhold til lovens § 2, stk. 2 stiller finansielle midler til rådighed for det »Centrale Marketing-Gesellschaft der deutschen Agrarwirtschaft mbH«, som er en privat virksomhed, der selv udfører de af afsætningsfonden anviste opgaver, eller overfører finansielle midler til myndigheder på land- og skovbrugsområdet til brug for salgsfremmende foranstaltninger.

Det i hovedsagen sagsøgende firma anfører, at en offentligretlig myndighed uden erhvervsmæssigt formål også kan være en virksomhed i betydningen af EØF-traktatens artikel 92.

Spørgsmål c)

Spørgsmålet hviler på den urigtige opfattelse, at afsætningsfonden er støttemodtager, medens fonden i virkeligheden blot opkræver og videregiver midlerne.

Under alle omstændigheder må støtte, som hidrører fra en fond, der selv finansieres gennem afgifter eller direkte statstilskud, anses for at være ydet ved hjælp af statsmidler.

Spørgsmål d)

Dette spørgsmål falder i to dele: den første, som vedrører problemet, om der foreligger en støtte i betydningen af artikel 92, når støttemodtageren ikke er en virksomhed men en statslig institution, overser det forhold, at det ikke er afsætningsfonden — som er en opkrævnings- og formidlingsinstitution — men derimod de enkelte virksomheder, for hvis produkter CMA foretager afsætningsbestræbelser, der er støttemodtagere. Det i hovedsagen sagsøgende firma anfører, for så vidt angår spørgsmålets anden del vedrørende støttens vederlagsfri karakter, at der må foretages en samlet bedømmelse af afsætningsfondslovens karakter af støtte, da den enkelte virksomheds bidrag i forhold til de samlede indtægter ikke kan være afgørende.

Spørgsmål e)

Det i hovedsagen sagsøgende firma anfører vedrørende spørgsmål e), at der især

vil foreligge fordrejninger af konkurrencevilkårene og hindringer for samhandelen mellem staterne, når afsætningsbestræbelserne vedrører produkter, som er omfattet af en fælles markedsordning. I dette tilfælde er opkrævningen af tvangsbidrag kun lovlig, hvis de alene rammer indenlandske producenter eller produkter, og hvis indførte produkter ikke pålægges disse bidrag. Kun i dette tilfælde må Kommissionen begrænse sin kontrol til støtten uden at kunne drage dens finansieringsform i tvivl. Hvis afgifterne derimod også rammer produkter hidrørende fra andre medlemsstater, opfylder støttens finansieringsform i sig selv en beskyttelsesfunktion, som overskrider virkningen af den egentlige støtte. Den omstændighed, at der eksisterer lignende salgsfremmende ordninger i andre medlemsstater, kan ikke lovliggøre den omtvistede støtte, da der under alle omstændigheder, som følge af de forskellige ordninger, består en risiko for fordrejning af konkurrencevilkårene.

Det i hovedsagen sagsøgende firma fremfører, at afsætningsfondsloven også er i strid med forbudet mod foranstaltninger med tilsvarende virkning som kvantitative restriktioner (traktatens artikel 30 ff, forordning nr. 865/68, artikel 10), fordi den formindsker de tyske virksomheders reklameudgifter.

Spørgsmål f)

Det i hovedsagen sagsøgende firma anfører, at dette spørgsmål vedrører den hypotese, at den omtvistede afgift udgør en afgift med tilsvarende virkning som told, og drejer sig om, hvorvidt dette også er tilfældet, og om afgiften også skal anses for opkrævet »ved indførsel«, når den ikke fastsættes i forbindelse med overskridelsen af grænsen men i forbindelse med den efterfølgende forarbejdning af det indførte produkt. Ifølge det i hovedsagen sagsøgende firma skal den omtvistede afgift, trods den i spørgsmålet fremhævede omstændighed, anses som en afgift med tilsvarende virkning som told. Det fremgår af Domstolens retspraksis, at forbudet i artikel 13 alene er knyttet til afgiftens virkning og ikke til opkrævningsmåden. Den omtvistede afgift er imidlertid ikke en bestanddel af en almindelig indenlandsk afgiftsordning, som systematisk omfatter såvel indenlandske som indførte produkter — der dyrkes ikke citrusfrugter i Forbundsrepublikken Tyskland — og desuden er bidraget særligt til fordel for indenlandske produkter. Da den tilsvarende virkning som told er åbenbar, vedrører det forhold, at det indførte produkt først rammes af afgiften på trinnet for dets forarbejdning i virksomheden, kun opkrævningsmåden.

Spørgsmål g)

Det er overflødigt at besvare spørgsmål g), da det omtvistede bidrag har karakter af en afgift med tilsvarende virkning som told. Det i hovedsagen sagsøgende firma anfører dog, at »forbudet i EØF-traktatens artikel 95 kun omhandler (...) selve det forhold, at der opkræves en afgift som sådan, uden hensyn til importen, opkrævningsmåden eller opkrævningstidspunktet«.

Sagsøgeren i hovedsagen, repræsenteret af advokat Ehle, Køln, regeringen for Forbundsrepublikken, repræsenteret af sin befuldmægtigede, Seidel, og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, repræsenteret af sin befuldmægtigede, Oldekop, har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 25. januar 1977.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 10. februar 1977.

Præmisser

1 Ved kendelse af 10. juni 1976, indgået til Domstolens justitskontor den 2. august 1976, har Verwaltungsgericht Frankfurt i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt forskellige spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 9, 12, 13, 92, 93 og 95;

disse spørgsmål er opstået under en tvist, som en tysk virksomhed, sagsøger i hovedsagen (herefter benævnt: sagsøger), har anlagt mod Forbundsrepublikken Tyskland, repræsenteret af Bundesamt für Ernährung und Forstwirtschaft, og som angår foreneligheden med fællesskabsretten af en afgift på 20 000 DM, som sagsøger blev afkrævet i forbindelse med forarbejdning af citrusfrugtsaft, som sagsøger havde indført fra Italien og forskellige tredjelande;

denne afgift skal sammen med andre indtægter af forskellig art finansiere en ved forbundslov af 26. juni 1969 oprettet fond til fremme af afsætningen af tyske landbrugs-, skovbrugs- og levnedsmiddelindustriprodukter (Absatzförderungsfonds der deutschen Land-, Forst- und Ernährungswirtschaft), herefter benævnt »fonden«;

ifølge § 2 i den nævnte lov har fonden til opgave, gennem en myndighed kaldet »Centrale Marketing-Gesellschaft der deutschen Agrarwirtschaft« (CMA), som fonden finansierer og kontrollerer: »i centraliseret form med moderne midler og metoder at fremme afsætningen og udnyttelsen af tyske landbrugs-, skovbrugs- og levnedsmiddelindustriprodukter ved at åbne og pleje markeder i ind- og udland«;

støtten ydes til den tyske levnedsmiddelindustri, uden at der sondres mellem de tyske levnedsmidler, der er fremstillet på grundlag af indenlandske råvarer eller halvfabrikata, og levnedsmidler hidrørende fra andre medlemsstater;

Kommissionen, som af forbundsregeringen i medfør af traktatens artikel 93, stk. 3 er blevet underrettet om den påtænkte indførelse af denne støtte, har ikke fremført indvendinger, således at den pågældende lovgivning er vedtaget i overensstemmelse med proceduren i artikel 93.

2 Ifølge sagsøger er de opkrævede afgifter uforenelige med traktaten og skal derfor ikke erlægges, dels fordi de tjener til finansiering af en støtte, der er uforenelig med traktatens artikel 92, dels fordi de, idet de rammer forarbejdning af citrusfrugtsaft hidrørende fra en anden medlemsstat, medens der ikke eksisterer nogen tilsvarende indenlandsk vare, enten udgør afgifter med tilsva-

rende virkning som told, der er forbudt ved traktatens artikler 9, 12 og 13, eller interne afgifter, der medfører forskelsbehandling af en vare hidrørende fra en anden medlemsstat, hvilket er i strid med artikel 95.

3 Ifølge en forbundslov af 23. marts 1972 opkræves den omtvistede afgift ikke ved den påfølgende forarbejdning i en tysk virksomhed af »varer, der på grund af deres art ikke vokser under naturlige klimatiske betingelser inden for denne lovs (afsætningsfondslovens) anvendelsesområde«, og citrusfrugtsaft er således undtaget fra afgiftspligten;

den omtvistede afgift vedrører imidlertid citrusfrugtsaft, som var blevet indført og forarbejdet før lovens ikrafttræden den 23. marts 1972;

4 de forelagte spørgsmål vil være at besvare under hensyntagen til disse overvejelser.

Vedrørende det første spørgsmål

5 Verwaltungsgericht spørger for det første, om procedureordningen i EØF-traktatens artikel 93 er til hinder for, at en national ret forelægger et præjudicielt spørgsmål vedrørende traktatens artikel 92 og derefter træffer afgørelse om denne bestemmelses anvendelse;

dette spørgsmål tilsigter en konstatering af, i hvilket omfang traktatens artikel 92 kan påberåbes inden for rammerne af medlemsstaternes retsordener enten på begæring af private eller ex officio af de nationale retter.

6 Artikel 92, stk. 1 lyder således: »Bortset fra de i denne Traktat hjemlede undtagelser er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem Medlemsstaterne«;

denne artikel opregner i stykkerne 2 og 3 først tre kategorier af støtte, som ikke falder ind under forbudet i stykke 1, og derefter tre kategorier af støtte, som under visse omstændigheder kan anses som forenelige med fællesmarkedet, og tillægger endelig Rådet kompetence til for andre former for støtte at træffe beslutning om, at disse ligeledes skal være undtaget fra det nævnte forbud.

7 Desuden bestemmer traktatens artikel 93, stk. 2, 3. afsnit følgende: »På begæring af en Medlemsstat kan Rådet med enstemmighed beslutte, at en af denne Stat ydet eller planlagt støtte, uanset bestemmelserne i artikel 92 eller de i artikel 94 nævnte forordninger, skal betragtes som forenelig med fællesmarkedet, hvis ganske særlige omstændigheder berettiger en sådan beslutning. Har Kommissionen indledt den i dette stykkes første afsnit fastsatte fremgangsmåde med hensyn til denne støtteforanstaltning, bevirker den pågældende Stats begæring til Rådet, at sagens behandling udsættes, indtil Rådet har taget stilling til spørgsmålet«;

desuden har Rådet ifølge traktatens artikel 94 kompetence til at »udstede fornødne forordninger med henblik på anvendelsen af artiklerne 92 og 93, og især [til at] fastlægge betingelserne for anvendelsen af artikel 93, stk. 3, og de former for støtte, som skal være undtaget fra denne fremgangsmåde«;

for så vidt angår landbrugsvarer skal der endelig tages hensyn til de beføjelser, som er tillagt Rådet ved traktatens artikel 42.

8 Det fremgår af disse bestemmelser, at forbudet i artikel 92, stk. 1 hverken er absolut eller ubetinget, da denne artikels stykke 3 og artikel 93, stk. 2 dels tillægger Kommissionen en omfattende skønsfrihed, dels Rådet en udstrakt beføjelse til at tillade støtte ved undtagelse fra det almindelige forbud i artikel 92, stk. 1.

9 Ved bedømmelsen af spørgsmålet, om en statsstøtte er forenelig med fællesmarkedet, skal der i disse tilfælde tages hensyn til og vurderes sammensatte økonomiske omstændigheder, som hurtigt kan ændre sig;

traktatens artikel 93 fastlægger derfor en særlig fremgangsmåde for Kommissionens løbende undersøgelse og kontrol af støtteordningerne;

for støtteforanstaltninger, som allerede bestod ved traktatens ikrafttræden, fastlægger artikel 93, stk. 2 en fremgangsmåde, som i givet fald afsluttes med en kommissionsbeslutning, der tilpligter den pågældende medlemsstat at ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for en af Kommissionen fastsat tidsfrist;

for nye støtteforanstaltninger, som medlemsstaterne måtte påtænke at indføre, er der fastlagt en forudgående procedure, uden hvilken en støtte ikke kan anses som lovligt indført;

det fremgår af samtlige disse betragtninger, at traktaten, der ved artikel 93 overlader den løbende undersøgelse og kontrollen med støtteordninger til Kommissionen, forudsætter, at konstateringen af en støtteordnings uforenelighed med fællesmarkedet skal ske under Domstolens kontrol og i henhold til en særlig procedure, hvis gennemførelse påhviler Kommissionen.

10 Private kan således ikke, alene under påberåbelse af artikel 92, anfægte en støttes forenelighed med fællesskabsretten for de nationale retter eller nedlægge påstand om, at disse retter enten umiddelbart eller ved en mellemafgørelse skal fastslå en sådan uforenelighed;

denne mulighed foreligger derimod, hvis bestemmelserne i artikel 92 er blevet konkretiseret ved generelle retsakter, jf. artikel 94, eller ved sådanne beslutninger, som artikel 93, stk. 2 hjemler i særlige tilfælde.

11 Sagsøger gør i så henseende gældende, at artikel 12 i Rådets forordning nr. 865/68 af 28. juni 1968 om den fælles markedsordning for produkter forarbejdet på basis af frugt og grønsager udgør en konkretiserende gennemførelsesforanstaltning af den ovenfor nævnte art, som gør det muligt for private at påberåbe sig artikel 92 for de nationale retter med henblik på at få fastslået en statsstøttes uforenelighed med fællesmarkedet og især med den pågældende markedsordning.

12 Den nævnte artikel 12 bestemmer: »medmindre andet er bestemt i denne forordning, skal artiklerne 92, 93 og 94 i traktaten anvendes på produktionen af de i artikel 1 nævnte varer og handelen med disse varer«.

13 Artikel 12 har til formål i medfør af traktatens artikel 42 at gøre bestemmelserne i artiklerne 92-94 anvendelige på landbrugsprodukter, som er omfattet af forordning nr. 865/68, uden for så vidt at ændre arten og rækkevidden af disse bestemmelser.

14 Den ovenfor anførte begrænsning af muligheden for at støtte ret på artikel 92 betyder imidlertid ikke, at der ikke, bortset fra tilfælde, hvor støtten er indført i strid med artikel 93, stk. 3, kan forelægges tvister for de nationale retter, som nødsager dem til at fortolke — i givet fald efter anvendelse af proceduren i traktatens artikel 177 — og til at anvende bestemmelserne i artikel 92, uden at de for så vidt kan fastslå, om en statsstøtte er uforenelig med traktaten;

en national ret kan således være nødt til at fortolke og anvende det i artikel 92 omhandlede støttebegreb for at fastslå, om en statslig foranstaltning, som er indført uden iagttagelse af den forudgående kontrolprocedure efter artikel 93, stk. 3, skulle have været underkastet denne procedure;

under alle omstændigheder tilkommer det ifølge traktatens artikel 177 de nationale retter, som anmoder om en præjudiciel afgørelse, selv at afgøre, om de forelagte spørgsmål er relevante.

15 Svaret på det første spørgsmål må derfor være, at bestemmelserne i artikel 93 ikke er til hinder for, at en national ret forelægger Domstolen et spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 92, når retten skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige sin dom, idet den nævnte ret dog — i mangel af gennemførelsesforordninger som omhandlet i artikel 94 — ikke er beføjet til at træffe afgørelse vedrørende en påstand om, at en eksisterende støtte, der ikke har været genstand for en beslutning fra Kommissionen, hvorved det pålægges den pågældende medlemsstat at ophæve eller ændre den, eller om at en ny støtte, der er indført i overensstemmelse med traktatens artikel 93, stk. 3, erklæres for uforenelig med traktaten.

Vedrørende det andet spørgsmål

16 Den nationale ret ønsker med det andet spørgsmål at vide, om udtrykket »virksomheder eller visse produktioner« i EØF-traktatens artikel 92 kun omfatter private foretagender eller tillige offentligretlige institutioner uden erhvervsmæssigt formål.

17 Traktatens artikel 90, stk. 1 lyder således: „Medlemsstaterne afstår, for så vidt angår offentlige virksomheder og virksomheder, som de indrømmer særlige eller eksklusive rettigheder, fra at træffe eller opretholde foranstaltninger, som er i strid med denne Traktats bestemmelser, navnlig de i artiklerne 7 og 85-94 nævnte«;

samme artikels stykke 2 bestemmer: »Virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, eller som har karakter af fiskale monopoler, er underkastet denne Traktats bestemmelser, navnlig konkurrencereglerne, i det omfang anvendelsen af disse bestemmelser ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet dem. Udviklingen af samhandelen må ikke påvirkes i et sådant omfang, at det strider mod Fællesskabets interesse«.

18 Det fremgår af denne bestemmelse, at traktatens artikel 92 omfatter samtlige private eller offentlige virksomheder og samtlige produktioner i disse virksomheder alene med forbehold af artikel 90, stk. 2.

Vedrørende det tredje og det fjerde spørgsmål

19 Den forelæggende ret ønsker med det tredje spørgsmål at vide, om der foreligger en »støtte, som ydes *ved hjælp af* statsmidler«, når den statslige institution selv modtager støtte fra staten eller private virksomheder;

med det fjerde spørgsmål ønskes det oplyst, om der foreligger en støtte, forstået som modtagelse af en vederlagsfri fordel, når støttemodtageren selv ikke er en privat virksomhed men en statslig institution, og om der foreligger vederlagsfrihed, når den enkelte virksomheds bidrag er ubetydeligt i forhold til summen af samtlige bidrag.

20 Disse to spørgsmål vil være at besvare under ét.

21 Forbudet i artikel 92, stk. 1 omfatter enhver statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler, uden at der er anledning til at sondre mellem, om støtten ydes direkte af staten eller gennem offentlige eller private organer, som staten opretter eller udpeger til at forvalte støtten;

ved anvendelsen af artikel 92 skal der imidlertid især tages hensyn til virkningerne af støtten for de virksomheder eller producenter, som begunstiges, og ikke til situationen for de institutioner, som fordeler og forvalter støtten.

22 En foranstaltning, som træffes af en offentlig myndighed, og som begunstiger visse virksomheder eller visse produkter, mister ikke sin karakter af vederlagsfri fordel, fordi den helt eller delvist finansieres gennem bidrag, som det offentlige opkræver hos de pågældende virksomheder.

Vedrørende det femte spørgsmål

23 Der spørges dernæst, om konkurrencevilkårene fordrejes, og om samhandelen mellem medlemsstaterne påvirkes, når markedsundersøgelser og salgsfremmende foranstaltninger i ind- og udland, som udføres af en statslig institution, også udføres af lignende institutioner i alle lande i Fællesskabet.

24 En medlemsstats krænkelse af en forpligtelse, der påhviler den i henhold til traktaten, i forbindelse med forbudet i artikel 92, kan ikke retfærdiggøres med, at andre medlemsstater heller ikke overholder denne forpligtelse;

virkningerne på samhandelen mellem medlemsstaterne af flere konkurrencefordrejninger ophæver ikke hinanden gensidigt men kumuleres, hvilket øger de skadelige virkninger for det fælles marked.

Vedrørende det sjette og det syvende spørgsmål

25 Det ønskes med det sjette spørgsmål oplyst, om der foreligger en afgift med tilsvarende virkning som told efter EØF-traktatens artikler 9, stk. 1, 12 og 13, stk. 2, når afgiften opkræves, ikke på den importerede vare men på det forarbejdede produkt;

det syvende spørgsmål er, om der foreligger en forskelsbehandling efter EØF-traktatens artikel 95, når afgifter på »varer fra andre medlemsstater« pålægges, ikke ved indførslen, men først ved forarbejdningen.

26 Disse to spørgsmål vedrører afgrænsningen mellem udtrykket afgift med tilsvarende virkning som told i traktatens artikler 9, 12 og 13 og udtrykket intern afgift i artikel 95 og skal gøre det muligt for den nationale ret at indordne de bidrag, som er indbetalt til afsætningsfonden, i en af de to kategorier;

disse to spørgsmål vil derfor være at besvare under ét.

27 Ifølge traktatens ordning kan en og samme afgift ikke samtidig tilhøre begge de nævnte kategorier, da artiklerne 9 og 12 forbyder told ved indførsel fra og udførsel til andre medlemsstater såvel som afgifter med tilsvarende virkning, hvorimod artikel 95 begrænser sig til at forbyde, at varer fra andre medlemsstater underkastes en forskelsbehandling som følge af interne afgifter.

28 Som det er kendt for ret i dom af 18. juni 1975 (sag 94/74, IGAV, Sml. s. 720), hvortil der er henvist af den nationale dommer, omhandler forbudet i artikel 13, stk. 2 enhver afgift, som opkræves ved eller på grund af import og som, da den specielt rammer et importeret produkt og ikke det tilsvarende indenlandske, ved at ændre dets kostpris har den samme restriktive virkning på de frie varebevægelser som told;

det væsentlige kendetegn for en afgift med tilsvarende virkning som told, hvorved den adskiller sig fra en intern afgift, er, at den udelukkende rammer indførte produkter, medens den interne afgift rammer såvel indførte som indenlandske produkter;

en afgift, som pålægges såvel indførte som lignende indenlandske varer, kan imidlertid udgøre en afgift med tilsvarende virkning som told, hvis et sådant bidrag, der er begrænset til visse produkter, udelukkende er bestemt til foranstaltninger, som kommer afgiftsbelagte indenlandske produkter til gode, således at den fiskale byrde, der påhviler disse sidste, helt eller delvist bliver udlignet.

29 Såfremt betingelserne for, at der foreligger en afgift med tilsvarende virkning som told, er opfyldt, er det uden betydning, at afgiften opkræves på et trin af varens omsætning eller forarbejdning, som er senere end overskridelsen af grænsen, når varen alene rammes på grund af overskridelsen af grænsen, idet denne omstændighed udelukker en tilsvarende beskatning af den indenlandske vare.

30 Afgifter, der er led i et almindeligt internt afgiftssystem, som konsekvent behandler indenlandske og importerede produkter efter samme kriterier, kan ikke anses for afgifter med tilsvarende virkning som told;

dette kan endog være tilfældet, hvor det drejer sig om et importeret produkt, som ikke modsvares af et lignende indenlandsk produkt, for så vidt som afgiften rammer hele kategorier af indenlandske eller fremmede produkter, som alle uden hensyn til oprindelse befinder sig i en sammenlignelig situation;

artikel 95 har til formål at ophæve direkte eller indirekte forskelsbehandling af indførte varer, men ikke at placere disse i en privilegeret skattemæssig situation i forhold til indenlandske varer;

der er i almindelighed ikke tale om en forskelsbehandling, der er forbudt efter artikel 95, når en intern afgift rammer indenlandske varer og tidligere indførte varer ved disses omdannelse til mere forarbejdede varer, og når der ikke under hensyn til oprindelsen gøres forskel i henseende til afgiftssats, afgiftsgrundlag eller opkrævningsvilkår.

Vedrørende sagsomkostningerne

31 De omkostninger, som er afholdt af regeringen for Forbundsrepublikken Tyskland og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres;

da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Verwaltungsgericht Frankfurt ved kendelse af 10. juni 1976, for ret:

1) **Bestemmelserne i artikel 93 er ikke til hinder for, at en national ret forelægger Domstolen et spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 92, når retten skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, for at den kan afsige sin dom, idet den nævnte ret dog — i mangel af gennemførelsesforordninger som omhandlet i artikel 94 — ikke er beføjet til at træffe afgørelse vedrørende en påstand om, at en eksisterende støtte, der ikke har været genstand for en beslutning fra Kommissionen, hvorved det pålægges den pågældende medlemsstat at ophæve eller ændre den, eller om at en ny støtte, der er indført i overensstemmelse med traktatens artikel 93, stk. 3, erklæres for uforenelig med traktaten.**

2) **Traktatens artikel 92 omfatter samtlige private eller offentlige virksomheder og samtlige produktioner i disse virksomheder alene med forbehold af traktatens artikel 90, stk. 2.**

3) **Forbudet i artikel 92, stk. 1 omfatter enhver statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler, uden at der er anledning til at sondre mellem, om støtten ydes direkte af staten eller gennem offentlige eller private organer, som staten opretter eller udpeger til at forvalte støtten.**

4) **En foranstaltning, som træffes af en offentlig myndighed, og som begunstiger visse virksomheder eller visse produkter, mister ikke sin karakter af vederlagsfri fordel, fordi den helt eller delvist finansieres gennem bidrag, som det offentlige opkræver hos de pågældende virksomheder.**

5) **En medlemsstats krænkelse af en forpligtelse, der påhviler den i henhold til traktaten, i forbindelse med forbudet i artikel 92,**

kan ikke retfærdiggøres med, at andre medlemsstater heller ikke overholder denne forpligtelse.

6) Såfremt betingelserne for, at der foreligger en afgift med tilsvarende virkning som told, er opfyldt, er det uden betydning, at afgiften opkræves på et trin af varens omsætning eller forarbejdning, som er senere end overskridelsen af grænsen, når varen alene rammes på grund af overskridelsen af grænsen, idet denne omstændighed udelukker en tilsvarende beskatning af den indenlandske vare.

7) Der er i almindelighed ikke tale om en forskelsbehandling, der er forbudt efter artikel 95, når en intern afgift rammer indenlandske varer og tidligere indførte varer ved disses omdannelse til mere forarbejdede varer, og når der ikke under hensyn til oprindelsen gøres forskel i henseende til afgiftssats, afgiftsgrundlag eller opkrævningsvilkår.

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 22. marts 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER

(se sag 74/76, s. 580)